

Societetsvillan

Villa No 2, Mössebergsparken, Mösseberg 49:29

Falköpings stad & kommun, Västergötland

Utvändig ommålning mm 2001 - 2002

Antikvarisk slutbesiktningsrapport

Thomas Carlquist

Byggnadshistorisk rapport 2003:36

 västergötlands museum

Utvändig ommålning mm av fd
Societetsvillan i Mössebergsparken,

Villa No 2, Mösseberg 49:29
Falköpings stad och kommun, Västergötland.

Antikvarisk slutbesiktningsrapport.

Västergötlands museum har genom undertecknad fungerat som antikvarisk kontrollant vid ommålning av fasader och fönster mm på den fd Societetsvillan, fastigheten Mösseberg 49:29, Falköping. Med anledning av att arbetena avslutats har slutbesiktning utförts den 3 juli 2002. Närvarande vid besiktningen var även repr. för ägaren, ing. Peter Bromander, Falköpings kommun, och entreprenören, Västgöta Måleri. Slutbesiktningsintyg översändes till fastighetsägaren den 4 juli 2002. Föreliggande rapport har sammanställts och kompletterats med bl a fotobilaga i februari 2003.

Objekt

Det fd Societetshuset, eller om man så vill, den forna huvudbyggnaden på Mössebergsparkens Vattenkuranstalt i Falköping.

Beskrivning

Mössebergs Vattenkuranstalt är beläget på Mössebergs östsluttning omedelbart väster om Falköpings stadsområde. Inrättningen öppnade år 1867 och var i första hand ett ställe där gästerna kunde kurera sig med hälsosamma bad av olika slag. Någon egen hälsobrunn fanns inte på Mösseberg, trots detta förekom brunnsdrickning men med hälsovatten från bl a Lundsbrunn och Porla, jernvatten från Karlstad m fl. Centralt i parkområdet byggdes ett bad- och societetshus. Detta brann emellertid redan 1871 och ett nytt stod färdigt för invigning redan den 14 juni 1872. Det var byggt efter samma princip som det föregående, med sällskapsrum i mittpartiet och två flyglar med badlokaler.

Under 1880-talet tillkom villor för över- och underläkaren, apoteksvillan samt flera privata villor. För rekreation och som mål för stärkande promenader byggdes år 1902 ett 35 meter högt utsiktstorn på platåbergets topp. En kägelbana tillkom också vid ungefär samma tid på avsatsen strax nedanför. År 1902 byggdes också den s.k. Nya villan, fem år senare tillbyggd för att användas som vintersanatorium. Vattenkuranstalten upphörde 1940 men vintersanatoriets verksamhet fortsatte. Denna har senare utökats i flera etapper.

Av det här aktuella fd bad- och societetshuset, numera kallad Villa nr 2, återstår idag endast mittpartiet, delvis ombyggt till bostadshus. Mössebergsparken, som området kallas, består för övrigt av 20-talet villor och badhus av olika slag, allt samlat i en park med terrasser och planteringar i bergsslutningen.

Byggnadshistoria - tidigare renoveringsarbeten

Huset är uppfört 1872 som den centrala delen i ett mycket stort trähus, där flyglar åt flera håll innehöll lokaler för bad, sällskapsrum och societetssalonger mm. Vid mittpartiets västra sida fanns ett kapell. Omfattande ombyggnad och rivning av alla från huvudbyggnaden utskjutande flyglar; oklart när men sannolikt efter 1940 då vattenkuranstaltens badverksamhet lades ned och inget behov fanns för dessa funktioner.

Kulturhistorisk status

Hela anläggningen är byggnadsminne sedan 1979. I huvudsak välbevarat exempel på en kurort av det slag som anlades under 1800-talets senare hälft.

Skadebild

- Behov av ommålning.
- Mindre rötskador i taksprånget och i balkongen/verandan mot öster.

Syfte

Ommålning med äkta linojefärg i kulörer anpassade till byggnadens karaktär.

Aktuella åtgärder

- Hel utvändig ommålning. Huset senast målat för 15-20 år sedan i två mycket återhållsamt grå toner. Vid ommålningen år 2001 fanns en ambition att ge byggnaden en färgsättning som i någon mån erinrade om dess ursprung i 1800-talet, men även tog hänsyn till den stora förändring huset därefter genomgått. Inför ommålningen gjordes en enklare kulörundersökning som låg till grund för den föreslagna färgsättningen.

- Reparation av skadade delar i taksprång och veranda.
- Byte av markis på balkongen mot öster.

Arbetsbeskrivning

Muntlig genomgång på arbetsplatsen med repr. för ägaren, dels inför byggstart, dels under arbetets gång. Läns museets anvisningar i skrivelse med kulörförslag till kommunen i juni 2001.

Utförda åtgärder

- På samtliga fönster har gammal färg avlägsnats, varefter bågar och karmar har målats med linoljefärg av fabrikat Engvall & Claesson.
- Fasaderna har i sin helhet rengjorts in till träet från äldre färglager med "Speed-heater". Därefter har fasaderna målats med tre strykningar med linoljefärg av fabrikat Engvall & Claesson. Lister, omfattningar mm har målats med linoljefärg av samma fabrikat.

Kulörer, angivna enligt riksantikvarieämbetets linoljefärgprovssamling:

Fasader och takfotspanel	6A 94/30	(guldockra & grön umbra)
Knutbrädor, listverk, konsoler, taktassar, balkong, veranda och förstukvist	6A-30	(grå - grön umbra)
Fönsterbågar och -karmar	1A-44	(rödbrunt - bränd terra)
Källarfönster	2A-36	(grå - grå umbra)

Avvikelser - anmärkning

- Sockeln, som består av spritputs av runt naturgrus (ca 6-10 mm) med små källarfönster av trä, har felaktigt målats grå med en vattenbaserad plastfärg vid namn Dexo-Plast av fabrikat Flügger.

Läns museet reser en allvarlig anmärkning mot behandlingen av sockeln, som målats med en för ändamålet felaktig färgtyp. Förutom att färgen innehåller plast, är ytan till råga på allt blank. Museet menar att om osäkerhet har rått om vilken färgtyp som skulle användas, museet eller fastighetsägaren borde ha tillfrågats. Inblandade parter torde vara införstådda med byggnadens status av byggnadsminne, och vilka bestämmelser som gäller. Konsekvensen blir i detta fall att sockeln bör knackas ned och putsas om med kalkbruk och därefter avfärgas med kalkfärg.

Övrigt

- I samband med ommålningen har enstaka rötskadade bräder i taksprånget och i

balkongen/verandan mot öster ersatts med nya i samma utförande som omgivande partier.

- Det blåvitrandiga tyget i markisen över balkongen mot öster har bytts mot ett enfärgat ljusbrunt tyg.

Administrativa uppgifter

Kostnader

Ommålningsarbetet har kostnadsberäknats till 207.000 kr.

Byggnadsvårdsbidrag

Bidrag till vård av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse: 90% av de kulturhistoriskt motiverade överkostnaderna, dock högst 55.000 kr. Beslut om bidrag från länsstyrelsen Västra Götaland 2001-08-31.

Tillstånd

-

Antikvarisk kontroll

Thomas Carlquist, Västergötlands museum, Skara.

Beställare

Falköpings kommun

Tekniska kontoret genom ing. Peter Bromander

521 81 Falköping

Entreprenör

Västgöta Måleri

Ålleberg center

521 40 Falköping

Byggmöten

Har inte hållits, däremot samråd med kommunens representant.

Besiktningar

Förbesiktning med anledning av att museet kontaktades av kommunen i maj 2001.

Besiktning inför påbörjad renovering och därefter sporadiskt under arbetets gång.

Antikvarisk slutbesiktning 2002-07-03.

Tidsperiod

Renoveringen påbörjades under juli 2001 och avslutades för året i oktober samma år. Arbetet återupptaget på försommaren 2002 och avslutades under juni.

Fotodokumentation

Negativ färgfilm. Negativ och papperskopior förvaras på Västergötlands museum, Skara.

Handlingar

Handlingar i ärendet sökes i Västergötlands museums arkiv under diariernr 246/01, samt hos Länsstyrelsen Västra Götaland under diariernr 222-40850-2001.

Besiktningsutlåtande

Vid slutbesiktningen den 3/7 2002 konstaterades att arbetena i ovan relaterade moment var avslutade.

Efter vad länsmuseet erfar har rengörings- och målningsarbetena på fasad och fönster utförts noggrant och i enlighet med museets rekommendationer. Dessa arbeten godkänns från antikvarisk synpunkt.

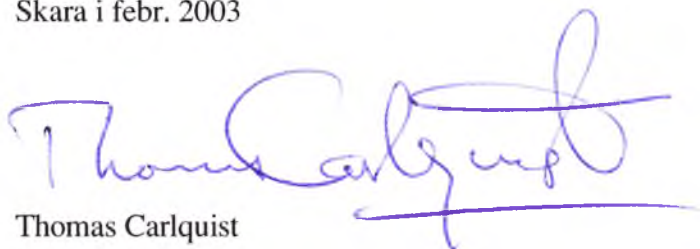
Målningsarbetet betr. sockeln godkänns icke enligt vad som anförts ovan under Avvikelser - anmärkning

Bilaga

Fotografier

VÄSTERGÖTLANDS MUSEUM

Skara i febr. 2003

Thomas Carlquist
I:e antikvarie

Fotografier

Omslagsbild: Fd societetsvillan i Mössebergsparken efter ommålning.

Foto: Thomas Carlquist, juli 2002. 02/79:10A.

Societetsvillan från öster före ommålningen. Huset var här målat gråvitt med grå fönstersnickerier. Notera markisens randiga tyg. Sept. 1995. 95/363:25

Byggnaden från väster. Märk avsaknaden av fönster på gaveln. Nov. 1995. 95/621:27

Societetsvillan, detalj av takfoten med profilerade sparrändar och figursågade konsoler – de enda detaljer som kan förmodas vara bevarade från 1870-talet. Maj 2001. 01/75:34

100-procentig färgborttagning med "Speedheater" på södra gaveln. Juli 2001. 01/150:2A

Societetsvillan från nordost efter ommålning. Juli 2002.

02/79:9A

Societetsvillan från öster efter ommålning. Notera det enfärgade markistyget. Juli 2002.

02/79:13A

Tidigare rapporter i ämnet bebyggelse från Västergötlands museum

- 2002:1 Ribbingsfors, Ribbingsfors 2:3, Amnehärads socken, Gullspångs kommun, Västergötland. Renovering av yttertak på huvudbyggnaden, södra flygelbyggnaden och brygghuset, 1995. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2002:2 Ribbingsfors huvudbyggnad, Ribbingsfors 2:3, Amnehärads socken, Gullspångs kommun, Västergötland. Renovering av timmerstomme och bjälklag, etapp 1, 1997. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2002:3 Ribbingsfors huvudbyggnad, Ribbingsfors 2:3, Amnehärads socken, Gullspångs kommun, Västergötland. Renovering av timmerstomme och bjälklag, etapp 2, 1998. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2002:4 Ribbingsfors huvudbyggnad, Ribbingsfors 2:3, Amnehärads socken, Gullspångs kommun, Västergötland. Renovering av timmerstomme och bjälklag, etapp 3, 1999. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2002:5 Ribbingsfors huvudbyggnad, Ribbingsfors 2:3, Amnehärads socken, Gullspångs kommun, Västergötland. Renovering av kakelugnar, 1999. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2002:6 Östra huset, Anden 5, Hjo kommun, Västergötland. Renovering av fasad. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2002:7 Fridhems kyrka, Längnums socken, Tengene pastorat i Skara stift, Grästorps kommun, Västergötland. Antikvarisk slutbesiktningsrapport av renoveringsarbeten 1995-1996.
- 2002:8 Töreboda kyrka, Björkängs socken, Töreboda pastorat i Skara stift, Töreboda kommun, Västergötland. Antikvarisk slutbesiktningsrapport av renoveringsarbeten 1994-1996.
- 2002:9 Longs kyrka, Longs socken, Levene pastorat i Skara stift, Vara kommun, Västergötland. Antikvarisk slutbesiktningsrapport av renoveringsarbeten 1995-1996.
- 2002:10 Längjums kyrka, Längjums socken, Larvs pastorat i Skara stift, Vara kommun, Västergötland. Antikvarisk slutbesiktningsrapport av renoveringsarbeten 1996.
- 2002:11 Torvströfabriken Ryttaren, bostadshus "Bläckhornet", Yllestads socken, Falköpings kommun, Västergötland. Renovering av tak och skorstenar 2001. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2002:12 Edåsa kyrka, Edåsa socken, Vårsås pastorat i Skara stift, Skövde kommun, Västergötland. Antikvarisk slutbesiktningsrapport av renoveringsarbeten 1994-1995.
- 2002:13 Karaby kyrka, Karaby socken, Örslösa pastorat i Skara stift, Lidköpings kommun, Västergötland. Antikvarisk slutbesiktningsrapport av renoveringsarbeten 1996.
- 2002:14 Ribbingsfors huvudbyggnad, Ribbingsfors 2:3, Amnehärads socken, Gullspångs kommun, Västergötland. Renovering av fönster, 2000-2001. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2002:15 Smedja på Ribbingsfors, Ribbingsfors 2:3, Amnehärads socken, Gullspångs kommun, Västergötland. Skyddstäckning av tak, 2001. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2002:16 Skarstads kyrka, Skarstads socken, Vara pastorat i Skara stift, Vara kommun, Västergötland. Antikvarisk slutbesiktningsrapport av renoveringsarbeten 1997.
- 2002:17 Ryda kyrka, Ryda socken, Ryda pastorat i Skara stift, Vara kommun, Västergötland. Antikvarisk slutbesiktningsrapport av renoveringsarbeten 1996-97.
- 2002:18 Hova kyrka, Hova socken, Hova pastorat i Skara stift, Gullspångs kommun, Västergötland. Antikvarisk slutbesiktningsrapport av renoveringsarbeten 1996-1997.
- 2002:19 Tiarps kyrka, Tiarps socken, Slöta pastorat i Skara stift, Falköpings kommun, Västergötland. Antikvarisk slutbesiktningsrapport av renoveringsarbeten 1996-1997.
- 2002:20 Medelplana kyrka, Medelplana socken, Forshems pastorat i Skara stift, Götene kommun, Västergötland. Antikvarisk slutbesiktningsrapport av renoveringsarbeten 1996-1997.
- 2002:21 Kållands-Åsaka kyrka, Kållands-Åsaka socken, Råda pastorat i Skara stift, Lidköpings kommun, Västergötland. Antikvarisk slutbesiktningsrapport av renoveringsarbeten 1996-1998.
- 2002:22 Götene kyrka och klockstapel, Götene socken, Götene pastorat i Skara stift, Götene kommun, Västergötland. Antikvarisk slutbesiktningsrapport av renoveringsarbeten 1999.

- 2002:23 Hangelösa kyrka, Hangelösa socken, Källby pastorat i Skara stift, Götene kommun, Västergötland. Antikvarisk slutbesiktningsrapport av renoveringsarbeten 1997-1998.
- 2002:24 Tranums kyrka, Tranums socken, Örslösa pastorat i Skara stift, Lidköpings kommun, Västergötland. Antikvarisk slutbesiktningsrapport av renoveringsarbeten 1997-1998.
- 2002:25 Ribbingsfors huvudbyggnad, Ribbingsfors 2:3, Amnehärads socken, Gullspångs kommun, Västergötland. Renovering av stomme och veranda, 2002. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2002:26 Tomtens kvarn, Tomten 1:5, Slöta socken, Falköpings kommun, Västergötland. Renovering av vasstak, 2002. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:1 Torvströfabriken Ryttaren, maskinhuset, Yllestads socken, Falköpings kommun, Västergötland. Renovering av tak och fasader 2001-2002. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:2 Råbäcks hamn, Medelplana socken, Götene kommun, Västergötland. Renovering av rödkajen och sandstenskajen 1996. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:3 Drängstugan på Ekebo, Ekebo 2:1, Otterstad socken, Lidköpings kommun, Västergötland. Renovering av grund, stomme och yttertak samt rekonstruktion av spiskomplex 1995. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:4 Källegården, Bjällum 6:4, Bolums socken, Falköpings kommun, Västergötland. Renovering av ladugård 1996. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:5 Strömsholm, Stora Bjurum 2:4, Bjurums socken, Falköpings kommun, Västergötland. Renovering av ladugård samt vagn- och vedbod 1997. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:6 Ladugård, Hov Torstensgården 4:5, Bolums socken, Falköpings kommun, Västergötland. Renovering av vasstak 1996. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:7 Ladugård, Ugglum 8:11, Ugglums socken, Falköpings kommun, Västergötland. Renovering av vasstak 1996. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:8 Almnäs, Almnäs 1:1, Norra Fågelås socken, Hjo kommun, Västergötland. Renovering av smedja, slakthus och bränneribyggnad 1996. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:9 Länsmansgården, Österberga 1:1, Berga socken, Mariestads kommun, Västergötland. Renovering av flygelbyggnader och smedja 1996. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:10 Storegården, Norra Vånga 14:2, Norra Vånga socken, Vara kommun, Västergötland. Renovering av magasin, arrest, bostadshus och brygghus 1995. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:11 Mellomgården, Källsäter 3:6, Locketorps socken, Skövde kommun, Västergötland. Renovering av yttertak på loge och vedbod 1995. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:12 Smedja på Bölstad gård, Bölstad 2:8, Torsö socken, Mariestads kommun, Västergötland. Renovering av yttertak 1996. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:13 Årås, Årås 1:11, Södra Råda socken, Gullspångs kommun, Värmland, Västra Götalands län. Renovering av stall, magasin och mangelbod 1996. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:14 Spannmålsmagasin/elkvarn, Kv. Falken, Järpås socken, Lidköpings kommun, Västergötland. Renovering av yttertak m.m. 1996-1997. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:15 Körhus, Noleby 2:7, Fyrunga socken, Vara kommun, Västergötland. Renovering av halm-tak 1995. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:16 Svenstorp, Svenstorp 2:1, Fröjereds socken, Tidaholms kommun, Västergötland. Renovering av trädgårdsmästarbostad och mangelbod 1995. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:17 Norra och södra ladugården, Klockarbolet 9:1, Odensåkers socken, Mariestads kommun, Västergötland. Renovering av vasstak 1997. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:18 Dala kvarn, Dalakvarn 1:9, Ledsjö socken, Götene kommun, Västergötland. Renovering av yttertak 1995. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:19 Dala kvarn, Dalakvarn 1:9, Ledsjö socken, Götene kommun, Västergötland. Renovering av grundmur m.m. 1996-1997. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:20 Kvissle, Kvissle 1:1, Trävattna socken, Falköpings kommun, Västergötland. Renovering av flygelbyggnader och kvarn 1995. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.

- 2003:21 Balteryds kölna, Balteryd 1:18, Kyrkefalla socken, Tibro kommun, Västergötland. Renovering av stomme och tak 1995. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:22 Manbyggnad, Kollängen 1:4 m.fl., Husaby socken, Götene kommun, Västergötland. Renovering av fönster 1996. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:23 Magasin på Källstorp, Källstorp 1:30, Örslösa socken, Lidköpings kommun, Västergötland. Renovering av fönster och dörrar 1995-1996. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:24 Magasin, Överby 1:48, Udenäs socken, Karlsborgs kommun, Västergötland. Renovering av yttertak och stomme 1995-1996. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:25 Kv. Katten 2, Mariestads stad och kommun, Västergötland. Renovering av yttertrappa 2001. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:26 Kv. Katten 2, Mariestads stad och kommun, Västergötland. Renovering av del av skiffertak 2000. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:27 Karlsfors, Karlsfors 3:1, Bergs socken, Skövde kommun, Västergötland. Renovering av arbetarebostäder 1995. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:28 Seltorp, Seltorp 3:1, Segerstads socken, Falköpings kommun, Västergötland. Renovering av norra flygelbyggnaden 1994. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:29 Villa Giacomina, Villa Giacomina 1:13, Gösslunda socken, Lidköpings kommun, Västergötland. Renovering av magasin 1994. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:30 Manbyggnad, Ekebo 1:29, Otterstads socken, Lidköpings kommun, Västergötland. Om- och tillbyggnad 1994-1995. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:31 Kavlås, Kavlås 1:3, Hömbs socken, Tidaholms kommun, Västergötland. Renovering av östra flygelbyggnaden 1994-1995. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:32 Lövboden, Lövboden 2:1, Ugglums socken, Falköpings kommun, Västergötland. Renovering av ladugård 1997. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:33 Håbergs huvudbyggnad, Håberg 1:15, Flo socken, Grästorps kommun, Västergötland. Renovering av del av skiffertak 1996. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:34 Gammalstorp, Gammalstorp 2:19, Tuns socken, Lidköpings kommun, Västergötland. Renovering av yttertak och stomme på västra flygelbyggnaden 1996. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:35 Villa Ekhammar, kv. Aspen 1, Lindgatan 4, Hjo stad och kommun, Västergötland. Renovering av verandor m.m. 2001. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2003:36 Societetsvillan, Villa n_o 2, Mössebergsparken, Mösseberg 49:29, Falköpings stad och kommun, Västergötland. Utvändig ommålning m.m. 2001-2002. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.